

De indfødte folk udtrykker deres voksende bekymring for den øgede militarisering i Nord

Af Mads Fægteborg

»Nordic Peace Conference«, som blev afholdt i Montréal i september 1989, havde som undertitel »Region of the Arctic a Zone of Peace«, og dermed var der helt naturligt fokuseret på de indfødte folk – indianere, inuit og samer – i Nord. Således var det da også repræsentanter for indianere og inuit, der, i samarbejde med forskellige canadiske fredsbevægelser, havde indkaldt til konferencen.

Konferencens formål var at belyse og diskutere, at nedrustningsbestræbelserne mellem Øst og Vest i Europa forskyder det potentielle konfrontationsområde til de nordlige områder og Arktis med den heraf følgende øgede militarisering. I det følgende skal jeg opsumere nogle problemstillinger, der specielt gør sig gældende for de indfødte folk.

Selvom konferencens sponsorer rakte langt ud over de canadiske grænser – bl.a. til Danmark, Grønland, Island, USA og USSR – var deltagerne for en stor dels vedkommende fra Canada. Der var ingen deltagere fra f.eks. Grønland, Alaska eller repræsentanter for de indfødte folk fra USSR's nordlige områder.

Dette affødte helt selvfølgelig en centrerings omkring canadiske spørgsmål, og konferencen nåede derfor langt fra de internationale dimensioner man, i invitationen, havde lagt op til.

For de indfødte folk i Canada er forsvarspolitikken, således som den er blevet formuleret i »The White Paper on Defense for Canada« fra 1987, blevet et stigende irritationsmoment, fordi den anbefaler massive investeringer i nye militære installationer primært i det arktiske område. »White Paper« var under forberedelse i ca. syv år og er baseret på et helt andet fjendebillede end det, der gør sig gældende efter Mikhail Gorbatsjovs Murmansk-tale fra oktober 1987 og de seneste nedrustningsaftaler mellem Øst og Vest.

Mary Simon, der er præsident for Inuit Circumpolar Conference, udtrykte, at inuit har haft deres hjemland i tusinder af år netop i de områder, hvor NATO og Warschawa-pagterne påtænker at henlægge deres militære strategier og mulige konfrontationsområder til. »Som indfødte folk er vi Arktis' legitime talsmænd. Da vore nordlige lande og

samfund overskrider fire landegrænser, er vi i en enestående position til at promovere fred, sikkerhed og våbenkontrol mellem de arktiske stater. Enhver overdreven militarisering i Nord, uanset om det er sovjetisk eller amerikansk, tjener kun til at splitte Arktis, forøge Øst-Vest spændingen og våbenkapløbet, og dele vort folk i to lejre. Af bl. a. disse grunde modsætter inuit i Canada, USSR, Alaska og Grønland sig militariseringen af Arktis.»

Et ganske lignende standpunkt indtog formanden for Samerparlamentet i Norge, Ragnhild Nystad, da hun spurgte oberst David Lett fra det canadiske forsvarskommando: »Fortæl mig, hvem er det, I forsvarer? Hvem forsvarer samerne – er det NATO – er det Warschawa-pagten – eller er det de neutrale lande Sverige og Finland?« (Samerne lever, som bekendt, i Norge, Sverige, Finland og USSR). Oberst Lett kunne dog ikke besvare spørgsmålet.

For en særlig gruppe indfødte folk, innu (tilhører Montagnais indianerne i Labrador-Quebec), er spørgsmålet ikke, hvem der forsvarer dem, men snarere, hvem der angriber dem. Ved flere lejligheder blev konferencens deltagere gjort bekendt med de uhyggelige overgreb den canadiske regering udøver på de ca. titusinde innu, der lever i Nitassinan. I samme takt, som vesteuropæerne har modsat sig NATO's lavtflyvnings øvelser med supersoniske fly, tilbyder den canadiske regering sine NATO allierede, at udføre disse flyvninger fra Goose Bay. Det drejer sig om ca. 7.500 årlige flyvninger med en hastighed på ca. 1.300 km/t. i en højde af blot 30 meter

over innu's jagtterritorier. Uanset at det nu er bevist, at såvel mennesker som dyr i Nitassinan udviser store stress-symptomer, fortsætter flyvningerne, og den canadiske regering har endog tilbudt NATO at kunne udvide disse flyvninger op til 40.000, hvis et »NATO Tactical Fighter and Weapons Training Centre« bliver etableret ved Goose Bay.

Af de indfødte repræsentanter var det kun præsidenten for Inuit Circumpolar Conference, der kunne fremlægge konkrete forslag til, hvorledes man kunne forestille sig en politik, der kunne modgå den øgede militarisering af Arktis og slutteligen ende med en arktisk fredszone. Mary Simon erkendte, at visse stater, af åbenlyse sikkerhedsmæssige grunde, ikke på nuværende tidspunkt kunne indgå aftaler om at lade hele Arktis indgå som en fredszone. Dog kunne processen startes ved at erklære et eller flere mindre områder som fredszoner. Følgende fem principper bør, fra et inuit synspunkt, medtages i etableringen af en Arktisk fredszone:

- 1) Enhver fredszone i Arktis må fremme internationalt samarbejde omkring fredelig udnyttelse, ligesom zonerne skal være A-våben frie.
- 2) Det vil ikke være tilladeligt at afprøve A-våben eller andre masseødelæggende våben.
- 3) Som hovedregel må miljøbeskyttelse have forrang for militære øvelser og aktiviteter.
- 4) Militære aktiviteter, der i fredstid forstyrrer de indfødte folks og andre indbygges rettigheder og sikkerhed i samfundene og på territorierne, må

ikke tillades. (Som eksempel nævnes NATO's lavtflyvningsøvelser over Nitassinan).

- 5) Internationale og nationale overvågningssystemer, der kan verificere nedrustningen, må udvikles.

Efterfølgende fremlagde Mary Simon ni forslag til etableringen af en fredszone i Arktis. Kort fortalt drejer det sig om, at alle arktiske stater i multilaterale aftaler tilskynder et sådant mål. At de arktiske stater sikrer at det arktiske område ikke gøres til genstand for offensive militære installationer. At de arktiske stater konstruktivt og aktivt arbejder for et effektivt forbud mod A-våben prøvesprængninger. At alle arktiske stater bør insistere på et totalforbud af såvel land- som havbaserede krydsermissiler. At der indgås aftaler om, at der i fredstid ikke findes A-våben armerede skibe eller fly. (Som eksempel nævnes, at ulykker lig B-52 styrtet ved Thule Air Base dermed ville undgås). At arktiske stater, enten egenhændigt eller som del af NATO, bør indgå i en dialog med USSR om fair og afbalancerede forslag til at reducere den massive sovjetiske militære koncentration på Kola-halvøen. At der undersøges, hvilke tiltag der kan gøres for at begrænse principperne om »freedom of navigation« i arktiske og andre havområder. At de arktiske stater i internationale organer fremmer princippet om »ret til fred« som et element i menneskerettighederne. At de arktiske stater i in-

ternationale organer fremmer synspunkter, der kan føre til forbud mod A-våben, ligesom den gensidige A-våben afskrækkelsesdoktrin må omformes til en gensidig sikkerhedsdoktrin, der inkluderer hensyn til væsentlige miljøspørgsmål.

Tidligere har jeg nævnt, at konferencen langt fra nåede de internationale dimensioner, man kunne have forventet. Desværre skete der en yderligere »canadisering«, fordi de indfødte folk var i mindretal.

De seks arbejdsgrupper, der var planlagt, havde en række ressourcepersoner at trække på. En del af disse var dog ikke nået frem, og andre tilfældige fredsaktivister indgik i deres sted. Mange spændende synspunkter kom frem, men det er vigtigt at fremhæve, at de resumeer, der blev fremlagt for plenum den sidste dag, havde mistet meget af det arktiske, og i det endelige communique var Arktis og de indfødte folk næsten reduceret til et par få fraser.

Personligt er jeg af den mening, at hvis de indfødte folk skal kunne opnå noget reelt i en verden domineret af hvide, så må de møde talstærkt og velforberedte frem og være med til at præge debatterne. Det var helt sikkert ikke i nogen ond mening, at konferencens resultat, for de indfødte folk, må betegnes som magert; men langt de fleste deltagere havde baggrund i en helt anden virkelighed end den, de indfødte folk har.